

پیمان آرشیوها

رویکردی نوین در حفظ آثار ادبی و تحقیقی

نوشته لئوپلد سدار سنگور

جلوه دیگر پیمان آرشیوها که بنظر من از اهمیت عمده‌ای برخوردار است مشارکت چهار کشور لاتینی زبان اروپایی است که به علت هم‌ریشگی و هم‌خونی با تاریخ عمیقاً و به نحوی از میان نرفتنی به آمریکای لاتین پیوسته هستند، به همان گونه که کشورهای آمریکای لاتین به جهت تلفیق تاریخ و فرهنگ و به خاطر نفع گروهی از سنت‌های ملی‌گرایی خود چشم‌پوشی کرده‌اند، کشورهای لاتینی اروپا نیز با احساس همدردی منطقه‌ای همکاری می‌کنند و هر یک از این کشورها در گذشته نیز با سیاست‌گذارهای پنهان و آشکار خود حتی به قیمت از دست دادن همسایگان خود به این امر توجه داشته‌اند.

بر اساس پیمان آرشیوها، کشورهای لاتین اروپا متعهد به کمک به هر یک از کشورهای این منطقه هستند تا این کشورها با تلاشهای خود به سطحی از ارتباط داخلی و خارجی برسند که پایین‌تر از آن به سختی عقب مانده خواهند بود و از اشغال مقام به حق خود به عنوان عضو کامل جامعه فرهنگی‌ای که بدان تعلق دارند باز خواهند ماند.

پیمان آرشیوها به معنای نوآوری عمیق و عملی هم در امریکای لاتین و هم در کشورهای لاتینی اروپا و نیز در روابط متقابل بین آنهاست. به عنوان دلیلی بر این سخن می‌توانم به پیشنهاد پرتغال مبنی بر اتخاذ روش‌شناسی و ساختارهای گردآوری در تهیه مجموعه‌ای از نویسندگان چهار کشور لاتینی اشاره شده اروپا استناد کنم. این پیشنهاد تعادلی تازه و بعد مهم نوینی به روابط فرهنگی‌ای که با آنها مواجه هستیم می‌بخشد.

از آنجایی که این پیشنهاد فرناندو پساوا، بزرگترین شاعر قرن بیستم پرتغال را در بر می‌گیرد، اراده و مجال تبدیل پیمان آرشیوها به ابزار مناسبی برای مبادله فرهنگی در دو سوی اقیانوس اطلس را تحکیم می‌بخشد.

علاوه بر آن، و به پیشنهاد من، هیئت‌های اعزامی هشاد کشور عضو پیمان آرشیوها به دنبال تدارک ابزار و وسیله‌ای فنی و قانونی هستند که در بیست و سومین اجلاس عمومی یونسکو مطرح خواهد شد، و در آن کلیه جنبه‌های حراست و دسترسی به دست‌نوشته‌های نویسندگان و پیاده کردن آنها بر روی میکروفیلم و انتشار نسخ تصحیح شده در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی منظور خواهد شد. این حقیقت که سندی مشابه با آنچه ما پیشنهاد می‌کنیم ولی مربوط به تصاویر متحرک در اجلاس عمومی یونسکو منعقد در بلگراد، در ۱۹۸۱، پذیرفته شد. به ما اجازه می‌دهد امیدوار باشیم که راه‌حل رضایت‌بخش برای کلام مکتوب که تاکنون به وسیله هیچ توافقی از آن حمایت نشده و ارتباط آزاد برای آن تأمین نگشته است یافته شود.

قبل از اینکه این تروتها در مقابل چشمهای ما نابود شوند، اکنون زمان مناسب و حساسی برای شروع یک گفتگوی بین‌المللی است که خطوط کلی سیاست عینی نگهداری و مبادله اینگونه گنجینه‌ها را ترمیم کند. ■

باید اعتراف کرد که گردهم‌آوردن هشت کشور (آرژانتین، برزیل، کلمبیا، مکزیک، فرانسه، ایتالیا، پرتغال، و اسپانیا) برای انعقاد یک قرارداد درازمدت در مورد آرشیو دست‌آوردی است قابل ملاحظه.

معهد این اتحاد در جهت یک هدف مشترک واقعه‌ای تصادفی نبود. در کنفرانس موندیکو در سال ۱۹۸۲ نظر به استقلالی که از پیشنهادات من در این زمینه بعمل جنبشی ناشی از تماس همگان شکل گرفت که می‌خواست کلام و پیامی را که مفهوم و مقصد هستی ما را به ما و نسلهای آینده بازگویی کند از فنا، از شعله‌های یک اسکندریه دوم، نجات دهد.

در این دنیای پرخشم و هیاهو کلام شاعر در چنگال خشمونت‌آمیز زمان و بدسگالی انسان تنها و بی‌دفاع به نظر می‌رسید.

هدف برنامه آرشیو در هدایت امر صیانت‌بخش تاکنون فراموش شده‌ای از میراث فرهنگی ما یعنی دست‌نوشته‌های نویسندگان معاصر می‌باشد و سپس تحقیق درباره آنها و انتشار نسخ تصحیح شده آنها این امر سرآغاز همکاری علمی و همبستگی فرهنگی است که من اطمینان دارم سابقه‌ای را ایجاد می‌کند که دیگر کشورهای جهان آن را به عنوان الگو خواهند پذیرفت و با شرایط ویژه خود تطبیق خواهند دارد. پیمان آرشیو در یک برهه حساس زمانی ظهور می‌کند، در زمانی که تصور کلی بر آن است که شعر و نثر روایتی آمریکای لاتین و جزایر کارائیب که ریشه عمیقی در تحلیل توده‌ای مردمان ما دارد، راهگشای احیای ادبیات در منطقه ماست.

امروز یک مجموعه ادبی بزرگ متولد می‌شود که مشتمل بر بیش از یک صد عنوان کتاب از بیست و دو کشور این منطقه و به چهار زبان عمده رایج در آن است ولی نکته اساسی آن است که این منتهی با همان احترام و ستایش نگریسته خواهند شد که تاکنون خاص کلاسیک‌های بزرگ لاتینی و یونانی بوده است. به من اجازه خواهید داد که به عنوان فردی که خودش در ادبیات دستی دارد بگویم که تا چه حد از این زمینه تازه منطبق با ادبیات خودمان خوشحالم، زمینه‌ای که هم با تنوع جغرافیایی و هم تنوع موضوعی گروههای پژوهشگر در رابطه با این ابتکار تأمین خواهد شد (متجاوز از پانصد کارشناس دست‌اندرکار خواهند بود).

کشورهای امریکای لاتین به رغم زبان، تاریخ و جهان‌بینی‌ای که می‌بایست به جای اینکه آنها را از یکدیگر جدا کند به هم پیوند دهد، تاکنون عادت به همکاری با یکدیگر نداشته‌اند، ولی اینک برای دوره زمانی قابل توجهی یک سلسله مبادلات فرهنگی، مشارکت در تجربه‌های ادبی و پیامهای فرهنگی را آغاز کرده‌اند که از عوامل همیشگی پرشمار و حسن رابطه واقعی برخوردار است که هر چند به اندازه خطابه‌های سیاستمداران چشمگیر نیست، ولی با مفهوم‌تر و مؤثرتر از آنهاست.